

Paweł Kozłowski

Spotkania
z Andrzejem Walickim

Institut Wydawniczy Książka i Prasa
Warszawa 2021

Redakcja:

Stefan Zgliczyński

Recenzenci:

prof. dr hab. Leszek Jasiński

dr hab. prof. UKSW Krzysztof Wielecki

Okładka i skład:

Krzysztof Ignasiak / bękart

Publikacja dofinansowana przez Centrum Europejskie

Uniwersytetu Warszawskiego

© dr hab. Paweł Kozłowski, prof. Centrum Europejskiego UW

© Instytut Wydawniczy Książka i Prasa

© Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-66615-86-1

Instytut Wydawniczy Książka i Prasa

ul. Twarda 60, 00-818 Warszawa

tel. 22-624-17-27

redakcja@iwkip.org

monde-diplomatique.pl

Spis treści

- Wstęp / 7
- Andrzej Walicki – z rozmów ostatnich / 9
- Przyjaźń z Polską w tle / 69
- Antropologia przyjaźni / 73
- Dramat polityki. Andrzej Walicki i jego książka
O Rosji inaczej / 81
- Intelektualista w czasach postintelektualnych / 99
- Tłumione echo / 109
- Ostatni, który listy pisze...
O epistolografii Andrzeja Walickiego / 123
- Ekonomia i historia idei / 135
- Andrzej Walicki: Miejsce ekonomii w moim
ujęciu intelektualnej historii Rosji.
Próba zwięzłego podsumowania / 149

Moje sprawy z Marksem i marksizmem
z prof. Andrzejem Walickim rozmawiają
Janusz Dobieszewski i Paweł Kozłowski / 229

Polska – naród – Europa
z prof. Andrzejem Walickim rozmawia
Paweł Kozłowski / 271

Spis pierwodruków / 313

Indeks / 317

Wstęp

Znaliśmy się kilkadziesiąt lat, blisko, coraz bliżej, znajomość przekształcała się w koleżeństwo, a następnie w przyjaźń. Doznanie rzadkie wśród ludzi z różnych pokoleń.

Napisaną dla mnie w 1988 r., dedykację swojej książki *Spotkania z Miłozsem* Andrzej Walicki zakończył zdaniem: „z nadzieją na więcej czasu na wymianę myśli”. W 2000 r. książkę *Idea narodu w polskiej myśli oświeceniowej* opatrzył skierowanymi do mnie słowami: „jako uzupełnienie wywiadu *Polska – naród – Europa*”. W początkach 2003 r. wznowione, wzbogacone o obszernie „Posłowie” dzieło *W kręgu konserwatywnej utopii. Struktury i przemiany rosyjskiego słowianofilstwa* poprzedził: „Pawłowi, z przyjaźnią Andrzej”. 10 lat później, na tytułowej stronie tomu *Od projektu komunistycznego do neoliberalnej utopii* napisał: „z myślą o dziesiątkach rozmów i wspólnych troskach”. Ostatnią swoją książkę, którą widział i miał w ręku, zdedykował krótko: „Pawłowi c.d. wymiany myśli – Andrzej. 27.x.2019”.

Te zdania wyrażają wiele: ewolucję kontaktów zmierzających do bardzo ciepłej bliskości oraz to, że ich podstawowym, choć nie jedynym składnikiem, była „wymiana myśli”. Andrzej Walicki cenił ją sobie szczególnie, bo sam miał myśli dużo, tworzył je, układał i już uporządkowane zapisywał – najpierw w dzienniku, następnie w artykułach i książkach. Rozmawialiśmy, dzieląc się lekturami, wrażeniami z publicznych wydarzeń, ale także intelektualnymi projektami.

Zwykle spotkania odbywały się w domu Andrzeja, ale również przez telefon, bodaj dwa razy na wakacjach, na jakichś uroczystościach i konferencjach, a także epistolograficznie, gdy on mieszkał za oceanem, a ja tu, na miejscu. W ostatnich latach przed powrotem w 2006 r. Andrzeja Walickiego do Polski wymienialiśmy listy: ja pisałem o tym, co widziałem, on o tym, co myślał. Wydaliśmy, zachęceni przez Andrzeja Kurza i środowisko krakowskiej *Kuźnicy*, wspólną książkę *Z Polski i o Polsce. Korespondencja z lat 2004-2006*.

Andrzej Walicki jest intelektualistą światowym, inteligentem polskim, człowiekiem integralnym. Badania historyczne łączył z analizami współczesnej polityki, a wszystkie one odznaczają się wyjątkową koherencją, równie rzadką konsekwencją i niespłykaną przez upływ czasu głębią. Interesował się nie tylko filozofią i myślą społeczną, ale także literaturą (zwłaszcza rosyjską), prawem, ekonomią, historią i socjologią. Czytał dużo i szybko, z niezwykłą umiejętnością rozumienia tekstu i włączania go w szerszy krąg dzieł innych. Pisał, o czym wiemy, bardzo dużo i zawsze rzeczy poważne. Jego osobowość łączyła rozbudowane składniki intelektualne z silną emocjonalnością. Prywatnie lubił śpiewać, śmiać się i opowiadać różne sytuacyjne anegdoty. Przede wszystkim jednak miał w sobie wręcz niezmiernie pokłady ciekawości oraz zdziwienia światem. Także niepokoju.

Z takim Andrzejem Walickim się spotykałem, przyjaźniłem i wymieniałem myśli. Źródłem tej książki jest wspomnieniowy, pierwszy zamieszczony w niej tekst. Dołączenie do niego następných, powstałych wcześniej i Andrzejowi znanych, stanowi konsekwencję powstania relacji „z rozmów ostatnich”. Łącząc je nie miałem zamiaru sporządzenia portretu człowieka, myśliciela i przyjaciela – to teraz za trudne.